

श्रम ऐन र सामाजिक सुरक्षा ऐन हामी सबैको सहमतिको दस्तावेज हो: आचार्य

श्रम ऐन तथा सामाजिक सुरक्षा ऐन ट्रेड युनियन र हामी रोजगारदाताहरूको सहमतिको दस्तावेज हो । हामी सँगै बसेर, छलफल गरेर टुंग्याएको विषय भएकाले हामीले यसलाई स्वागत गरेका छौं । यदि पछिल्लो संसदबाट हामीले यी दुई ऐनहरूलाई पारीत गराउन नसकेको भए यहि कुराका लागि अभै दुई वर्ष पखिनु पर्ने अवस्था थियो । त्यसैले हामी रोजगारदाता, ट्रेड युनियनहरू तथा सरकारी निकायबीचको घनिभूत छलफलबाट हामीले यसलाई यसअघिको संसदबाट नै पारीत गराएका हौं । यसमा हामी तीनवटै पक्ष उत्तिकै जिम्मेवार छौं र उत्तिकै खुशी पनि छौं ।

हामीले खोजेको श्रम लचकता हो, श्रमिकले खोजेको सामाजिक सुरक्षा हो । हामीले यसलाई मोर वर्क मोर पे(धेरै काम, धेरै ज्याला) को अवधारणाबाट हेरेका छौं । अर्को कुरा हायर एण्ड रिटायर्डको अवधारणा पनि यसमा समेटिएका कारण यसले बढी नतिजा दिनेमा हामी आशावादी छौं । श्रमिकको दृष्टिकोणबाट सामाजिक सुरक्षाको विषयलाई पनि सम्बोधन गर्न उत्तिकै जरुरी थियो र यो अवस्थामा दुईवटै ऐनहरू एकैसाथ आएका छन जसका कारण श्रम बजार क्षेत्रमा धेरै सहजता आउने अपेक्षा गर्न सकिन्छ ।

आफ्नो उद्योग प्रतिष्ठानमा कार्यरत श्रमिकको कामको मूल्याङ्कन गर्ने र जिम्मेवारी अनुरूपको काम नभएमा कारवाही गर्न सक्ने अधिकार पनि नयाँ श्रम ऐनले दिएका कारण उद्योगि व्यवसायीले यसमा हिजोको भन्दा बढी सहजता देखेको अवस्था छ । हिजो संरचना नै नरहेको अवस्थामा पनि उद्योग बन्द गर्न अत्यन्त मुस्किल थियो, अब त्यो असहजता अन्त्य भएको छ । अर्को कुरा उत्पादकत्वमा योगदान नगर्ने श्रमिकको सट्टामा अर्को श्रमिक राख्न चाहेर पनि नपाउने अवस्थाको अन्त्य भएको छ । ट्रेड युनियनको दृष्टिकोणबाट हेर्दा चाहिं श्रमिकले काम गर्न थालेको पहिलो दिनदेखि नै सामाजिक सुरक्षा प्राप्त हुने कुरा महत्वपूर्ण छ ।

यो ऐनको सफल कार्यान्वयन गरेर नै हामी नेपालमा औद्योगिक विकासको चरणमा प्रवेश गर्न सक्दछौं । श्रम ऐन र सामाजिक सुरक्षा ऐनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न सक्थौं भने यसले औद्योगिक सम्बन्ध राम्रो बनाउँछ, नेपालमा लगानीको अवशरलाई अभि बृद्धि गर्दछ र यसले नेपालमा अहिलेसम्म खड्कीएको औद्योगिक विकासको चरण सुरु हुनेछ ।

अब हामी ऐनको नियमावली निर्माणको क्रममा छौं । ऐन ल्याउँदा हामीले श्रम लचकता र सामाजिक सुरक्षालाई एकअर्काका पर्यायवाचि रूपमा लिएका छौं । त्यहि कुरालाई नियमावलीका हरेक बुँदामा झल्किने गरी तयार पार्नुपर्ने चुनौति हामीसामु छ । हामीले ति बुँदाहरूलाई आफूखुशी र आफू अनुकूल व्याख्या गर्ने नभई तिनिहरूलाई उत्पादकत्व बृद्धि, उत्पादनको विक्रि, उद्योगप्रतिष्ठानको आमदानी बढ्ने र त्यसको लाभ लगानीकर्ता र श्रमिकले प्राप्त गर्ने गरी हुनुपर्दछ । यदि त्यसरी अगाडी बढेनौं भने, लगानीकर्ताले आफ्नै ढंगले व्याख्या गर्ने र श्रमिकले आफ्नै ढंगले गर्न थाल्यौं भने हामीले यति

लामोसमय लगाएर बनाएको दस्तावेज जसलाई हामी सबैले स्वागत गरेका छौं, त्यसको कुनै अर्थ हुन्न ।

हामीले अहिलेको उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्न सक्यौं भने बल्ल यो ऐनले सही बाटोमा काम गर्न थाल्यो भनेर भन्न सकिन्छ । त्यसैले यसको मापन भनेको उत्पादकत्व वृद्धिले गर्दछ । हामीलाई नयाँ श्रम ऐन चाहिएको भनेको थप रोजगारी सिर्जना गर्न, उत्पादकत्व वृद्धि गर्न र देशको आर्थिक विकास गर्नलाई हो । श्रमिक र उद्योगप्रतिष्ठानहरूबीच सम्बन्ध प्रगाढ होस् ताकी रोजगारीहरू सिर्जना हुन्, जति श्रम गर्न तयार युवा छन् उनीहरू वैदेशिक रोजगारीमा जानु नपर्ने र स्वदेशमा नै रोजगारीको अवसर प्राप्त गरुन् भन्ने उद्देश्य हो ।

यसमा मुख्यगरी दुईवटा कुरा छन्, रोजगारदाता उत्तरदायी हुने तथा श्रमिकले काम गर्ने शैलीमा वृद्धि गर्ने । हामीले काम नै गरेनौं भने त हामी कहिं पुग्दैनौं । रोजगारदाताले पनि म र मेरा श्रमिक सहकर्मी तथा कर्मचारीहरू प्रति उत्तरदायी हुनु पर्दछ भन्ने सोच्नु पर्दछ । साथसाथै श्रमिकले पनि म काम गर्ने संस्थाको उत्पादन वृद्धि गर्न म लाग्नु पर्दछ भनेर काम गरौं भने हामी धेरै अगाडी बढ्ने छौं जसका लागि नयाँ ऐनहरूले मार्ग प्रसस्त गरेको छ ।

जसले उत्पादकत्व वृद्धि हुनेगरी काम गर्दछ, उसलाई बढी लाभ पनि प्राप्त हुन्छ, जसले आफ्नो संस्थालाई अगाडी बढाउने गरी काम नगर्ने मनसाय राख्दछ, त्यस्ता श्रमिकलाई विदा गर्न पाउने अधिकार पनि उद्योगि व्यवसायीलाई यो ऐनले दिएको छ । यसलाई नयाँ श्रम ऐनले मोर वर्क मोर पे, नो वर्क नो पे भन्ने भावनालाई आत्मसाथ गरेको छ भनेर बुझ्न राम्रो हुन्छ र यो विश्वव्यापी रूपमा स्वीकार गरिएको मान्यता पनि हो । त्यसैले यसमा कोहि धेरै खुशी हुनुपर्ने र कोहि आत्तिनु वा दुःखी हुनु पर्ने कुरा छैन ।

श्रम ऐन मात्र वा सामाजिक सुरक्षा ऐन मात्र कार्यान्वयन भएर हुन्न । दुवै ऐनले गरेका व्यवस्था सँगसँगै कार्यान्वयन भएमा मात्र हामी उपयुक्त गतिका साथ अगाडी बढ्न सक्छौं । नत्र हाम्रो गति एकाड्की हुनसक्छ र त्यसले नतिजा ल्याउन सक्दैन । त्यसैले रोजगारदाताहरूले पनि सामाजिक सुरक्षा प्रदान गर्न कञ्जुस्याईं नगरौं साथै कार्यथलोमा श्रमिकलाई पनि काम गर्ने बानी(वर्क कल्चर) निर्माण गर्न कुनै कसर नछोडौं ।

म आशावादी छु, अबको दिनमा रोजगारदाता तथा उद्योग प्रतिष्ठानमा काम गर्ने सहकर्मी तथा कर्मचारीहरू बीच असल सम्बन्धको विकास हुनेछ र रोजगारदाता, श्रमिक तथा मुलुकको आर्थिक विकासमा यी दुवै ऐनले मद्दत गर्नेछन् ।

(नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघको रोजगारदाता परिषदका उपसभापति भरतराज आचार्यसँग गरिएको कुराकानीमा आधारित)